

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

**СУДОВА СИСТЕМА ЄС
(JUDICIAL SYSTEM OF THE EUROPEAN UNION)**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 081 «Право» Освітньо-професійна програма
«Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
кримінального права та правосуддя
Протокол № 12 від «04» вересня 2023
року

Чернігів 2023

Судова система ЄС (Judicial system of the European Union). Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 081 «Право» освітньо-професійна програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)»/ Укладач: Дмитренко Д.О. Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2023. 22 с.

Укладач: Дмитренко Діана Олегівна, викладач кафедри кримінального права та правосуддя, доктор філософії у галузі права (PhD)

Відповідальний за випуск: Коломієць Н.В., завідувач кафедри кримінального права та правосуддя, доктор юридичних наук, професор

Рецензент: Селецький О.В., кандидат юридичних наук, доцент, декан юридичного факультету Національного університету «Чернігівська політехніка»

Оглавление

ПЕРЕДМОВА	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВА СИСТЕМА ЄС»	5
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
1.2 Структура навчальної дисципліни.....	7
1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Судова система ЄС»	8
2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
2.1 Тема 1. Становлення та структура судової системи ЄС	9
2.2 Тема 2. Склад судів ЄС. Правовий статус суддів та генеральних адвокатів.....	11
2.3 Тема 3. Загальний Суд ЄС: організація, порядок формування, юрисдикція, правова природа рішень	12
2.4 Тема 4. Організація, порядок формування та юрисдикція Суду Справедливості.....	13
2.5 Тема 5. Порядок розгляду справ Судом Справедливості. Преюдиційні рішення Суду Справедливості.	15
2.6 Тема 6. Судові системи країн Європи	16
2.7 Тема 7. Міжнародно-правовий досвід реформування системи судів.....	18
Питання для самоконтролю	19

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Судова система ЄС» має першочергове теоретичне та практичне значення на сучасному етапі національного політичного розвитку. Надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу Європейською Радою у 2022 році, стало історичною подією та новим етапом розвитку національного законодавства. Підвищення обізнаності студентів у сфері права Європейського Союзу має першочергове значення в умовах стрімкої євроінтеграції, а також важливим елементом професійної підготовки майбутніх юрисконсультів, адвокатів, прокурорів, суддів, правознавців та науковців.

Реформаційні процеси у правовому просторі України викликають необхідність дослідження положень не лише права Європейського Союзу, а й його судової системи з метою адаптації національного законодавства до європейських стандартів та реформи української судової системи.

Дисципліна «Судова система ЄС» поділена на два модулі, в яких досліджуються питання становлення та структури судової системи Європейського Союзу, а також характеристика діяльності Загального Суду та Суду Справедливості Європейського Союзу.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВА СИСТЕМА ЄС»

Тематичний план навчальної дисципліни «СУДОВА СИСТЕМА ЄС»

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЄС: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЄС. ОСНОВИ СИСТЕМИ ПРАВА ЄС

Історія та основні етапи розвитку Європейського Союзу. Договори про формування Європейського Союзу. Паризький договір про створення Європейського співтовариства вугілля і сталі (ЄСВС). Договір про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС). Договір про створення Європейського співтовариства з питань атомної енергії (Євратом). Договір про створення Європейського Союзу (Маастрихтський договір). Лісабонський договір. Шенгенська угода. Ніццький договір. Організаційна структура Європейського Союзу. Інституційні органи Європейського Союзу. Європейський парламент (структура, склад, повноваження). Європейська комісія (загальна характеристика та компетенції). Європейська Рада (загальна характеристика та функції). Рада Європейського Союзу (загальна характеристика та компетенції). Конфігурації Ради Європейського Союзу. Поняття та сутність права Європейського Союзу. Acquis Communautaire. Acquis de l'Union. Schengen Acquis. Галузі права ЄС. Інститути права ЄС. Принципи права ЄС. Суб'єкти права Європейського Союзу. Первинне та вторинне право ЄС. Основні джерела права ЄС. Первинне та вторинне право ЄС. Регламент та його юридичні властивості. Юридичні властивості директиви. Рішення, рекомендації та висновки у системі джерел права ЄС.

ТЕМА 2. СТАНОВЛЕННЯ ТА СТРУКТУРА СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЄС

Становлення та розвиток судової системи ЄС. Суд Європейської Спільноти з вугілля та сталі. Суд Європейських Співтовариств. Суд (Трибунал) першої інстанції. Юрисдикція суду після Маастрихтського договору. Юрисдикція суду після Амстердамського договору. Юрисдикція суду після Ніццького договору. Європейський трибунал публічної служби. Юрисдикція суду після Лісабонського договору. Структура судової системи ЄС в умовах сьогодення.

ТЕМА 3. СКЛАД СУДІВ ЄС. ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДДІВ ТА ГЕНЕРАЛЬНИХ АДВОКАТІВ.

Склад Загального Суду. Склад Суду Справедливості. Вимоги та критерії оцінювання кандидатів на посаду судді та генерального адвоката. Методи та процедура відбору кандидатів на національному рівні. Моделі національного відбору кандидатів. Інститут Генерального Адвоката ЄС. Суддівське самоврядування у судовій системі ЄС. Правовий статус, повноваження та обов'язки судді. Правовий статус, повноваження та обов'язки генерального адвоката. Гарантії незалежності членів суду.

ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНИЙ СУД ЄС: ОРГАНІЗАЦІЯ, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ЮРИСДИКЦІЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА РІШЕНЬ

Розмежування підсудності справ між судами ЄС. Організація Загального Суду. Юрисдикція Загального Суду ЄС. Процедура розгляду та мовний режим в Суді. Прискорена процедура. Тимчасові заходи. Оскарження рішень Суду. Розгляд справ щодо захисту прав інтелектуальної власності. Практика Загального Суду ЄС.

ТЕМА 5. СУД СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄС : ОРГАНІЗАЦІЯ, ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ, ЮРИСДИКЦІЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА РІШЕНЬ

Організація Суду Справедливості. Процедура надання попереднього рішення. Провадження про скасування незаконних нормативних актів ЄС. Процедура оскарження незаконної діяльності інститутів ЄС. Провадження щодо примусового виконання зобов'язань. Позови про бездіяльність. Позови про порушення зобов'язань державами-членами. Преюдиційні запити: підстави ініціювання, суб'єкти звернення, порядок звернення та розгляду заяви. Правила проваджень у Суді Справедливості. Порядок розгляду справ і прийняття рішень Судом Справедливості. Письмова процедура розгляду. Усний етап розгляду. Спеціальні форми процедури. Виконання рішень Суду Справедливості.

ТЕМА 6. СУДОВІ СИСТЕМИ КРАЇН ЄВРОПИ. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУДІВ

Судова система Бельгії. Судова система Болгарії. Судова система Греції. Судова система Естонії. Судова система Ірландії. Судова система Кіпру. Судова система Латвії. Судова система Литви. Судова система Люксембургу. Судова система Нідерландів. Судова система Німеччини. Судова система Португалії. Судова система Румунії. Судова система Словаччини. Судова система Словенії. Судова система Угорщини. Судова система Фінляндії. Судова система Франції. Судова система Хорватії. Судова система Чехії. Судова система Швеції. Міжнародно-правовий досвід

реформування системи судів. Судова реформа України в умовах європейської інтеграції. Реформа Конституційного Суду України та рекомендації Венеціанської

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання									
		Всього	У тому числі								
			Лек.	Пр.		Лаб.		С.р.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЄС											
1	Вступ до вивчення судової системи ЄС: передумови виникнення та організаційна структура ЄС. Основи системи права ЄС	4	10	2	0	0	0	-	-	2	10
2	Становлення та структура судової системи ЄС	10	9	2	2	2	2	-	-	6	5
3	Склад судів ЄС. Правовий статус суддів та генеральних адвокатів	10	12	2	2	2	2	-	-	6	10
	Разом за змістовим модулем 1	24	33	6	4	4	4	-	-	14	25
Модуль 2											
Змістовий модуль 2. Актуальні проблеми міжнародного приватного права											
6	Загальний Суд ЄС: організація, порядок формування, юрисдикція та правова природа рішень	24	19	2	2	2	2	-	-	16	15
7	Суд Справедливості ЄС: організація, порядок формування, юрисдикція та правова природа рішень	24	19	4	2	4	2	-	-	16	15
8	Судові системи країн Європи. Міжнародно-правовий досвід реформування системи судів.	18	19	4	2	4	2	-	-	14	15
	Разом за змістовим модулем 2	66	57	10	6	10	6	-	-	46	45
Усього годин за дисципліну		90	90	16	10	14	10	-	-	60	70

1.3 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Судова система ЄС»

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26

З дисципліни студент може набрати до 60-90% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40-10% підсумкової оцінки – на диференційованому заліку.

Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диференційований залік.

Виконання, завантаження звітів до системи управління навчанням MOODLE з усіх зазначених у робочій навчальній програмі з дисципліни, а також особистий захист є обов'язковим. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій та опитувань студентів.

Семестровий контроль у вигляді *диференційованого заліку* проводиться на заліковому тижні з двома запитаннями теоретичного характеру. Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до залікової оцінки. Взаємозв'язок між набраними балами і оцінкою наведений у робочій програмі навчальної дисципліни.

У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою усіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання заліку під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО НУ «Чернігівська політехніка», затвердженого вченою радою НУ «Чернігівська політехніка» (протокол № 6 від 31.08.2020 р.) та введеного в дію наказом ректора ЧНТУ від 31.08.2020 р. №26.

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

2 ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1 Тема 1. Становлення та структура судової системи ЄС

Питання для обговорення:

1. Поняття та система права Європейського Союзу.
2. Основні джерела права Європейського Союзу.
3. Поняття та особливості первинного права Європейського Союзу.
4. Поняття та особливості вторинного права Європейського Союзу.
5. Основні етапи становлення та розвитку Європейського Союзу.
6. Суб'єкти та принципи права Європейського Союзу.
7. Європейський парламент: структура, повноваження і порядок формування.
8. Компетенція Ради Європейського Союзу. Конфігурації у складі Ради Європейського Союзу.
9. Європейська рада: загальна характеристика та функції.
10. Компетенції Європейської Комісії.
11. Основні установчі договори ЄС.
12. Основні етапи становлення та розвитку судової системи ЄС.
13. Юрисдикція суду ЄС після Маастрихтського договору.
14. Юрисдикція суду ЄС після Амстердамського договору.
15. Юрисдикція суду після Ніццького договору.
16. Юрисдикція суду після Лісабонського договору.
17. Європейський трибунал публічної служби.
18. Структура судової системи ЄС в умовах сьогодення.

Література до теми:

1. Бережна К.В. Перерозподіл юрисдикції судових органів Європейського Союзу після Лісабонської реформи. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2015. № 5. С. 145–153. – URL : <http://www.irbis->

- nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=apvu_2015_5_22
2. Камінська І.В. Судова система ЄС: Гносеологічні засади функціонування та розвитку. Часопис Київського університету права. Київ, 2020. № 1. с. 47 – 51 – URL : <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/253/238>
  3. Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського Союзу. Вісник НАН України. 2018. Том 25. № 1. С. 79–96. – URL : http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/Вестник_1_2018-79-96.pdf
  4. Право Європейського Союзу : підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуwege П. та ін.] ; за ред. Р. А. Петрова. – Вид. 9-те, змінене і допов. – Харків : Право, 2019. – 442 с.
  5. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union (2016/C 202/01). – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>
  6. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. - URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC
  7. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства) від 25.03.1957 р. - URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
  8. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. – 226 с. – URL : <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4243256a-e957-450b-a174-cb9bea238bff/content>
  9. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с. - URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3227/1/КОВАЛІВ%20М.В.---Основи%20права...--посібник-.pdf>
  10. Статут Ради Європи від 5 травня 1949 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text
  11. Трихліб К. О. Зміст та обсяг *acquis communautaire*/ К. О. Трихліб// Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8 червня 2018 року / за ред. проф. Р.С. Мельника, відпов. ред. к.ю.н. Л.Ю. Малуґа. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 84 – 87. – URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14946/1/Trykhlub_84-87.pdf

2.2 Тема 2. Склад судів ЄС. Правовий статус суддів та генеральних адвокатів

Питання для обговорення:

1. Склад Загального Суду
2. Склад Суду Справедливості
3. Порядок обрання судді
4. Інститут генерального адвоката
5. Моделі національного відбору кандидатів.
6. Вимоги та критерії оцінювання кандидатів на посаду судді
7. Вимоги та критерії оцінювання кандидатів на посаду генерального адвоката
8. Правовий статус та повноваження судді
9. Правовий статус та повноваження генерального адвоката
10. Гарантії незалежності членів суду
11. Принцип незалежності суддів у праві Європейського Союзу
12. Велика Палата як структурний елемент Суду Справедливості

Література до теми:

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. - URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC
2. Іноземцева К. О. Кваліфікаційні вимоги до кадрового потенціалу судових систем Європейського Союзу та України/ К. О. Іноземцева// Knowledge, Education, Law, Management. № 4 (32) vol. 1. 2020. pp. 179 – 183. – URL : <http://kelmczasopisma.com/viewpdf/1455>
3. Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського Союзу. Вісник НАН України. 2018. Том 25. № 1. С. 79–96. – URL : http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/Вестник_1_2018-79-96.pdf
4. Кравчук В. М., Юхимюк О. М. Загальні аспекти правового статусу судді Суду Справедливості Європейського Союзу/ В. М. Кравчук, О. М. Юхимюк// Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2022. № 4 (22). С. 99-107. - URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21581/3/6.pdf>

2.3 Тема 3. Загальний Суд ЄС: організація, порядок формування, юрисдикція, правова природа рішень

Питання для обговорення:

1. Розмежування підсудності справ між судами ЄС
2. Організація Загального Суду
3. Юрисдикція Загального Суду ЄС
4. Процедура розгляду та мовний режим в Загальному Суді ЄС
5. Оскарження рішень Загального Суду ЄС
6. Справа *Hungary v Commission* (Case T-37/11)
7. Справа *FIFA v Commission* (Case T-68/08)
8. Справа *Italy v Commission* (Case T-205/07)
9. Справа *Viaguara v OHIM* (Case T-332/10)
10. Справа *Microsoft v Commission* (Case T-167/08)

Література до теми:

1. Бережна К.В. Перерозподіл юрисдикції судових органів Європейського Союзу після Лісабонської реформи. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2015. № 5. С. 145–153. – URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apvu_2015_5_22
2. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу [Монографія] / Т. В. Комарова. – Харків: Право, 2010. – 360 с. – URL : https://scc.knu.ua/upload/iblock/e60/monograph_Komarova%20T.V..pdf
3. Council conclusions on the report of the Court of Justice on the functioning of the General Court of the European Union № 10790/21 from 13.07.2021. - URL : <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10790-2021-INIT/en/pdf>
4. *Microsoft v Commission* (Case T-167/08). – URL : <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-06/cp120089en.pdf>
5. Rules of Procedure of the General Court of 4 March 2015 (OJ L 105, 23.4.2015, p. 1). – URL : https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2023-03/trib_rp_vers_conso_en.pdf

6. *Viaguara v OHIM* (Case T-332/10). – URL : <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-01/cp120003en.pdf>
7. *FIFA v Commission* (Case T-68/08). – URL : <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79827&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=786878>
8. Judgment of the General Court of 3 February 2011 — *Italy v Commission* (Case T-205/07). – URL: <https://digitalcommons.law.uga.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1059&context=gjicl>
9. Order of the General Court (Seventh Chamber) of 19 June 2012 — *Hungary v Commission* (Case T-37/11). – URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62011TO0037_INF

2.4 Тема 4. Організація, порядок формування та юрисдикція Суду Справедливості

Питання для обговорення:

1. Організація Суду Справедливості
2. Юрисдикція Суду Справедливості
3. Міжнародна юрисдикція Суду Справедливості
4. Конституційна юрисдикція Суду Справедливості
5. Адміністративна юрисдикція Суду Справедливості
6. Порядок формування Суду Справедливості
7. Процедура надання попереднього рішення
8. Провадження про скасування незаконних нормативних актів ЄС
9. Процедура оскарження незаконної діяльності інститутів ЄС
10. Провадження щодо примусового виконання зобов'язань
11. Позови про бездіяльність
12. Позови про порушення зобов'язань державами-членами
13. Інші категорії справ, які підпадають під юрисдикцію Суду Справедливості

Література до теми:

1. Council conclusions on the report of the Court of Justice on the functioning of the General Court of the European Union № 10790/21 from 13.07.2021. - URL : <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10790-2021-INIT/en/pdf>
2. PROTOCOL (No. 3) ON THE STATUTE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. - URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-08/tra-doc-en-div-c-0000-2016-201606984-05_00.pdf
3. Regulation (EU, Euratom) 2015/2422 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 amending Protocol No 3 on the Statute of the Court of Justice of the European Union. - URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32015R2422>
4. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу [Монографія] / Т. В. Комарова. – Харків: Право, 2010. – 360 с. – URL : https://scc.knu.ua/upload/iblock/e60/monograph_Komarova%20T.V..pdf
5. Бочарова Н. В. Роль Суду ЄС у конституціоналізації правової системи Європейського Союзу/ Н. В. Бочарова// Право і суспільство. №. 4. 2018. С. 14 – 18. – URL : http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/4_2018/part_1/5.pdf
6. Камінська І. В. Система принципів організації функціонування Суду ЄС/ І. В. Камінська// Юридичний бюлетень. Випуск 12. 2020. С. 15 – 23. – URL : <http://www.lawbulletin.oduvs.od.ua/archive/2020/12/4.pdf>
7. Комарова Т.В. Організація судової системи Європейського Союзу. Вісник НАН України. 2018. Том 25. № 1. С. 79–96. – URL : http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/Вестник_1_2018-79-96.pdf
8. Тимчишин Т. М., Лозинський Ю.Р. Суд Європейського Союзу: порядок формування і повноваження/ Т. М. Тимчишин, Ю. Р. Лозинський// Молодий вчений. № 4(92). 2021. С. 280 – 283. – URL : <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4059/1/тимчишин.pdf>
9. Яворська І. М. Роль і значення Суду ЄС у системі органів Європейського Союзу/ І. М. Яворська// Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2015. Випуск 37. Частина 2. С. 82 – 88. – URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/08/182-474-1-PB.pdf>
10. Iryna Yavorska Stepan Burak, Ivan Bratsuk, Vitalii Gutnyk, Yuliia Petrenko, Direct and indirect effect of European Union directives in the context of European Union Court of Justice decisions // Revista de la Universidad del Zulia, Vol. 13 N° 38, 2022, p. 89-106. – URL: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/8810139.pdf>

2.5 Тема 5. Порядок розгляду справ Судом Справедливості. Преюдиційні рішення Суду Справедливості.

Питання для обговорення:

1. Преюдиційні запити: види, суб'єкти звернення та підстави ініціювання
2. Правова природа рішень Суду Справедливості
3. Правила проваджень у Суді Справедливості
4. Порядок розгляду справ Судом Справедливості
5. Усна, письмова та спеціальні стадії процедури розгляду справ Судом Справедливості
6. Прискорена процедура
7. Мовний режим у Суді Справедливості
8. Мирова угода, відмова від позову, закриття провадження
9. Правила апеляційних проваджень у Суді Справедливості
10. Правова природа рішень Суду Справедливості

Література до теми:

1. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the functioning of the European Union (2016/C 202/01). – URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016ME%2FTXT>
2. Комарова Т. В. Правова сила рішень Суду Справедливості Європейського Союзу/ Т. В. Комарова// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. Випуск 49. Том. 2. 2018. С. 193 – 196. – URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34873/1/ПРАВОВА%20СИЛА%20%20РІШЕНЬ%20СУДУ.pdf>
3. Комарова Т. В. Практика Суду Справедливості ЄС та конституціоналізація права Європейського Союзу/ Т. В. Комарова// Правова держава. № 29. 2018. С. 123 – 130. – URL : <http://pd.onu.edu.ua/article/view/140786/137851>
4. Комарова Т. В. Проблема захисту прав приватних осіб у Суді Справедливості Європейського Союзу/ Т. В. Комарова// Форум права. № 1.

2018. С. 66 – 72. – URL : <https://forumprava.pp.ua/files/066-072-2018-1-----11-.pdf>

5. Кравчук В. М., Кравчук М. А. Реформа Суду Справедливості Європейського Союзу 2016 – 2020: передумови та наслідки/ В. М. Кравчук, М. А. Кравчук// Нове українське право. № 6. Том. 1. 2022. С. 221 – 227. – URL. : <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/379/335>

6. Фастовець А.С. Преюдиціальна юрисдикція суду справедливості ЄС: рішення щодо дійсності актів/ А. С. Фастовець// Юридичний науковий журнал. № 3. 2015. С. 193 – 196. – URL : http://lsej.org.ua/3_2015/56.pdf

7. Iryna Yavorska Stepan Burak, Ivan Bratsuk, Vitalii Gutnyk, Yuliia Petrenko, Direct and indirect effect of European Union directives in the context of European Union Court of Justice decisions // Revista de la Universidad del Zulia, Vol. 13 № 38, 2022, p. 89-106. – URL: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/8810139.pdf>

8. PROTOCOL (No. 3) ON THE STATUTE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. – URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-08/tra-doc-en-div-c-0000-2016-201606984-05_00.pdf

9. Фастовець А.С. Огляд факторів впливу на кількість преюдиціальних позовів держав-членів ЄС до Суду ЄС/ А. С. Фастовець// Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 126 (частина II). 2015. С. 65 – 76. – URL : <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/download/2819/2527/>

10. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу [Монографія] / Т. В. Комарова. – Харків: Право, 2010. – 360 с. – URL : https://scc.knu.ua/upload/iblock/e60/monograph_Komarova%20T.V..pdf

2.6 Тема 6. Судові системи країн Європи

Питання для обговорення:

1. Судова система Бельгії
2. Судова система Болгарії
3. Судова система Греції
4. Судова система Естонії
5. Судова система Ірландії
6. Судова система Кіпру
7. Судова система Латвії
8. Судова система Литви
9. Судова система Люксембургу

10. Судова система Нідерландів
11. Судова система Німеччини
12. Судова система Португалії
13. Судова система Румунії
14. Судова система Словаччини
15. Судова система Словенії
16. Судова система Угорщини
17. Судова система Фінляндії
18. Судова система Франції
19. Судова система Хорватії
20. Судова система Чехії
21. Судова система Швеції

Література до теми:

1. Бутирський А. А. Судова система республіки Болгарія: зміст та особливості/А. А. Бутирський// Держава і право. Випуск 53. 2011/ С. 188 - 193. - URL : <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63567/31-Butyrskyy.pdf?sequence=1>
2. Назаров І. Класифікація судових систем європейських держав/ І. Назаров// Вісник академії правових наук. 2011. № 1(64). С. 198 – 207. – URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7480/1/Nazarov_198.pdf
3. Буряк О. Конституційні основи організації судової влади у за- рубіжних країнах // Вісник Академії адвокатури України. № 1(14). — 2009. — С. 163–167. — URL : http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=vaau_2009_1_28
4. Порівняльне судове право: Навч. посіб. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, Н. В. Сібільова, В. С. Бабкова, Ю. І. Крючко; за ред. і. Є. Марочкіна та Л. М. Москвич. — Х.: право, 2008. — 112 с. — URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2009/PorivnSudov2008.pdf

2.7 Тема 7. Міжнародно-правовий досвід реформування системи судів

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика судової системи України
2. Загальна характеристика та основні етапи судової реформи в Україні
3. Реформа Конституційного Суду України та рекомендації Венеціанської Комісії
4. Основні актуальні проблеми існуючої системи судів України
5. Міжнародний досвід утворення спеціалізованих судів
6. Міжнародний досвід утворення унікальних спеціалізованих судів
7. Судова реформа України в умовах сьогодення

Література до теми:

1. Городовенко А. В. Конституційні принципи функціонування судової системи в Україні та Європейському Союзі/ А. В. Городовенко// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2017. № 30. Том. 1. С. 46 – 49. URL : http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc30/part_1/14.pdf
2. Європейська інтеграція [текст] навч. посіб. / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хомутенко: [М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, І. І. Д'яконова та ін.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 344 с. – URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk813022.pdf>
3. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року № 1629-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
4. Передерій О. С. Проблематика реформування вітчизняної судової системи в умовах активізації європейської інтеграції України (теоретико-правовий аспект)/ О. С. Передерій// Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право. Випуск 72 (частина 1). 2022. С. 61 – 66. – URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/10/12.pdf>
5. Рекомендації Венеціанської Комісії щодо Конституційного Суду України (CDL-REF(2022)004-e Ukraine- Law of Ukraine “On the Constitutional Court of Ukraine”). – URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF\(2022\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-REF(2022)004-e)

6. Трихліб К. О. Гармонізація законодавства України і законодавства ЄС: наб лиження загальноправової термінології : монографія / К. О. Трихліб. – Х. : Право, 2015. – 224 с.
7. Трихліб К. О. Зміст та обсяг *acquis communautaire*/ К. О. Трихліб// Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 8 червня 2018 року / за ред. проф. Р.С. Мельника, відпов. ред. к.ю.н. Л.Ю. Малюга. К.: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 84 – 87. – URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14946/1/Trykhlb_84-87.pdf
8. УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
9. Лісна І.С. Зарубіжний досвід функціонування судових систем та можливість його використання під час проведення судової реформи в Україні/ Актуальні проблеми права: теорія і практика. - № 1 (35), 2018. - С.124-131. – URL : <https://journals.snu.edu.ua/index.php/app/article/download/267/248>

Питання для самоконтролю

1. Адміністративна юрисдикція Суду Справедливості
2. Велика Палата як структурний елемент Суду Справедливості
3. Вимоги до кандидатів на посаду суддів та Генеральних адвокатів Суду справедливості ЄС
4. Європейська рада: загальна характеристика та функції
5. Європейський парламент: структура, повноваження і порядок формування
6. Загальна характеристика процедури за позовами щодо позадоговірної відповідальності ЄС (ст. 288, ст. 340 Договору про функціонування ЄС)
7. Загальна характеристика процедури по оскарженню нелегітимної бездіяльності інститутів ЄС (ст. 265 Договору про функціонування ЄС)
8. Інститут генерального адвоката
9. Компетенції Європейської Комісії
10. Компетенція Ради Європейського Союзу
11. Конфігурації у складі Ради Європейського Союзу
12. Конституційна юрисдикція Суду Справедливості

13. Міжнародна юрисдикція Суду Справедливості
14. Організація Загального Суду
15. Організація Суду Справедливості
16. Оскарження рішень Загального суду
17. Основні актуальні проблеми існуючої системи судів України
18. Основні джерела права Європейського Союзу
19. Основні етапи становлення та розвитку Європейського Союзу
20. Основні етапи становлення та розвитку судової системи ЄС
21. Основні установчі договори ЄС
22. Письмова стадія процедури розгляду справ Судом Справедливості
23. Поняття та особливості вторинного права Європейського Союзу
24. Поняття та особливості первинного права Європейського Союзу
25. Поняття та система права Європейського Союзу
26. Порядок обрання судді
27. Порядок розгляду справ Судом Справедливості
28. Правила апеляційних проваджень у Суді Справедливості
29. Правила проваджень у Суді Справедливості
30. Правова природа рішень Суду Справедливості
31. Правова природа рішень Суду Справедливості
32. Правовий статус та повноваження генерального адвоката
33. Правовий статус та повноваження судді
34. Преюдиційні запити: види, суб'єкти звернення та підстави ініціювання
35. Принцип незалежності суддів у праві Європейського Союзу
36. Процедура розгляду та мовний режим в Загальному Суді ЄС
37. Розмежування підсудності справ між судами ЄС
38. Склад Загального Суду
39. Склад Суду Справедливості
40. Структура судової системи ЄС в умовах сьогодення
41. Суб'єкти та принципи права Європейського Союзу
42. Судові палати у Загальному Суді

43. Судові палати у Суді Справедливості
44. Усна стадія процедури розгляду справ Судом Справедливості
45. Юрисдикція Загального Суду ЄС
46. Юрисдикція суду ЄС після Амстердамського договору.
47. Юрисдикція суду ЄС після Маастрихтського договору.
48. Юрисдикція суду після Лісабонського договору.
49. Юрисдикція суду після Ніщцького договору.
50. Юрисдикція Суду Справедливості